

บทความวิชาการ

การศึกษาชั้นเรียน: นวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปครู

ดร.นฤมล อินทร์ประสิทธิ์*

บทนำ

การศึกษาชั้นเรียน(Lesson Study) เป็นนวัตกรรม(Innovation) ที่เป็นวิธีการ (Method) หลักในการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศญี่ปุ่นที่เกิดขึ้นเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมานี้ (Shimizu, 2006; Lewis, 2002; Yoshida, 2005) และได้รับการยอมรับตลอดมาว่า เป็นวิธีการที่ทำให้การสอนดีขึ้นอย่างยั่งยืนมั่นคง (Lewis and Berry, 2006) เป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูที่เป็น การปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเอง (Teacher-led instructional improvement) และเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอนด้วยตัวของครูเอง ไม่ต้องรอผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก โดยจุดประสงค์หลักหรือจุดเน้นก็คือนักเรียน(Student-focused) ดังนั้นการนำแนวทางนี้มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครู จึงก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการสอนของครู ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีการสอนและต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Lewis, 2002; Lewis and Berry, 2006; Shimizu, 2006; Isoda, 2006; Wang, 2006)

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน แพร่หลายจากประเทศญี่ปุ่นไปสู่โรงเรียนในสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกเมื่อปี ค.ศ. 1999 และขยายออกไปอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 2007 มีประเทศต่างๆในกลุ่มเอเปก(Asia Pacific Economic Cooperation) ได้นำแนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการศึกษาชั้นเรียน ไปใช้ในประเทศของตัวเองถึง 13 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย ซิลี จีน ฮ่องกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย สหรัฐอเมริกา และ เวียดนาม ส่วนในประเทศไทย ได้มีการนำแนวทางการศึกษาชั้นเรียนมาใช้เพื่อพัฒนา

วิชาชีพครูมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยการริเริ่มของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ด้วยการนำร่องในโครงการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จนถึงปี พ.ศ. 2552 มีโรงเรียนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือจำนวน 24 แห่งที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในการพัฒนาวิชาชีพครู

จากการที่นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้รับการยอมรับกันในประเทศต่างๆว่ามีคุณค่าต่อครู สามารถเปลี่ยนแปลงครูและนักเรียนได้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจึงน่าได้รับการพิจารณาว่าเหมาะสมกับประเทศไทยอย่างยิ่งในภาวะที่ประเทศไทยปัจจุบันต้องการให้ครูปฏิรูปการสอนตนเองเพื่อให้ส่งผลต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียน การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาใช้เพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทยจึงน่าจะช่วยให้เกิดผลดีต่อการปฏิรูปครูเป็นอย่างยิ่ง

บทความนี้จึงต้องการนำเสนอภาพรวมของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ได้แก่ ความหมาย ที่มา กระบวนการ รวมทั้งปัจจัยที่จะช่วยให้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียนได้ เพื่อให้ผู้ที่สนใจจะนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไปใช้เพื่อการปฏิรูปครูในองค์กร จะสามารถนำไปใช้ได้ด้วยความเข้าใจอย่างชัดเจนและถูกต้องตามวิธีการและจุดประสงค์ของนวัตกรรม

ความหมายของการศึกษาชั้นเรียน

คำว่า “การศึกษาชั้นเรียน” นี้ เป็นคำที่ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นคิดขึ้นมาเพื่อใช้แทนคำภาษาอังกฤษว่า Lesson Study โดยคำนี้เป็น

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำที่ใช้แทนคำว่า jugyokenkyu ในภาษาญี่ปุ่นคำว่า jugyokenkyu ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ jugyo ซึ่งหมายถึง ชั้นเรียน กับ kenkyu ซึ่งหมายถึงการศึกษา (study) หรือการทำวิจัย (research) (Yoshida,2004) การศึกษาชั้นเรียน จึงมีความหมายตามตัวอักษรว่า การศึกษาหรือวิจัยห้องเรียน แต่ตามความหมายตามวัฒนธรรมของญี่ปุ่นที่แท้จริงนั้น เมื่อครูญี่ปุ่นต้องการสอนนักเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน สิ่งที่ครูทำก็คือ เขาจะเข้าร่วมในกระบวนการที่สร้างไว้อย่างดี ซึ่งประกอบด้วยการอภิปรายเกี่ยวกับแผนการสอน (Lessons) ที่พวกเขาวางแผนและสังเกตการสอนร่วมกัน แผนการสอนดังกล่าวนี้ เรียกว่า kenkyujugyo ซึ่งเป็นคำที่กลับกันกับคำว่า jugyokenkyu และแปลตามตัวว่า ศึกษา หรือ วิจัย บทเรียน หรือกล่าวให้เฉพาะเจาะจงลงไป บทเรียนในความหมายของญี่ปุ่นมีความหมายเฉพาะลงไปว่า เป็นสิ่งที่คนใดคนหนึ่งศึกษา (The object of one's study) การศึกษาบทเรียนหรือ การศึกษาชั้นเรียน คือการ “ศึกษา” ด้วยการดำเนินตามขั้นตอนในการพยายามเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการวิจัยที่ครูทุกคนเลือกจะทำร่วมกัน (เช่น การทำความเข้าใจว่าจะทำอย่างไรจึงจะส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้อย่างเป็นอิสระ)

ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียน

ในการกล่าวถึงความเป็นมาหรือประวัติศาสตร์ของการศึกษาชั้นเรียน จะแยกออกเป็นความเป็นมาหรือประวัติศาสตร์ของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศ 2 ประเทศ คือ ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศต้นกำเนิดของการศึกษาชั้นเรียน และความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มนำการศึกษาชั้นเรียนมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545

ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่น

Yoshida (2005) กล่าวถึงการศึกษาชั้นเรียนว่าเป็นปัญญาหรือการหยั่งรู้ (Wisdom) ที่เกิดขึ้นมาจากคำสอนลัทธิขงจื๊อ และเขาได้ยกตัวอย่างคำสอนหนึ่งของ

ลัทธิขงจื๊อ ที่กล่าวว่า การได้เห็นอะไรเพียงหนึ่งครั้งดีกว่า การได้ยินตั้งร้อยครั้ง ดังนั้นความเป็นมาของ การศึกษาชั้นเรียน จึงสามารถย้อนไปถึงตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19

แม้ว่ากิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพของครูในโรงเรียนของญี่ปุ่น คือ กิจกรรมที่เรียกว่า konaikenshu ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครู ที่ครูทั้งหมดในโรงเรียนมาทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยรวมของโรงเรียน(Whole school research) ที่ครูทุกคนได้ตกลงร่วมกันไว้ เป็นกิจกรรมที่ใหม่กว่า คือเริ่มต้นมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 แต่ยุทธวิธีที่รวมเอา konaikenshu และ jugyokenkyu เข้าด้วยกัน นั้น ได้มีมาตั้งแต่กลางทศวรรษ 1960 (Yoshida .2004) หลังจากนั้นอีก 10 ปี รัฐบาลญี่ปุ่นมองเห็นคุณค่าของ konaikenshu และเริ่มส่งเสริมให้โรงเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ และ konaikenshu ก็ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันมีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมต้นจำนวนมากที่ดำเนินการ konaikenshu (Nakatome, 1984; Yoshida,2005) โดยการศึกษาชั้นเรียนก็เป็นรูปแบบหนึ่งของ konaikenshu

การศึกษาชั้นเรียนในประเทศญี่ปุ่นมีประวัติความเป็นมายาวนาน บทบาทสำคัญได้แก่ การที่การศึกษาชั้นเรียนแสดงบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนถ่ายรูปแบบการสอนจากการสอนรูปแบบเดิม (Traditional teaching as telling) ไปเป็น การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Student-centered approach to learning) (Hiebert et al., 2003 อ้างใน Yoshida , 2005) ครูญี่ปุ่นตระหนักว่า การศึกษาชั้นเรียนช่วยในการพัฒนาการสอนและการเรียนในชั้นเรียน อย่างชัดเจน โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวนมากในญี่ปุ่นรายงานว่า การศึกษาชั้นเรียนเป็นหนึ่งในจำนวนแนวทางการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ช่วยให้ครูได้เจริญเติบโตอย่างมืออาชีพในอาชีพของตนเอง

ความเป็นมาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2549) กล่าวถึงความเป็นมาของ การศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย สรุปได้ว่าประวัติศาสตร์ของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทยเริ่ม

ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีการพัฒนาควบคู่มากับการพัฒนาการใช้ปัญหาปลาย เปิด (Open Approach) โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้ใช้กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. 2545 โดยโครงการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของนักศึกษาฝึกสอนวิชาเอกคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น จำนวน 15 คนที่เข้าร่วมโครงการ และสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนกับนักศึกษาฝึกสอนกลุ่มดังกล่าวตลอดภาคเรียนต้นปีการศึกษา 2545

ในปีการศึกษาเดียวกันไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546) ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง “การปฏิรูปการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในโครงการวิจัยดังกล่าวมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา โคกสีพิทยาสรรพ์ และโรงเรียนประถมศึกษา เทศบาลสวนสนุก อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ต่อมาในปีพ.ศ. 2546 หลังจากที่ได้มีการจัดตั้ง ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา (Center for Research in Mathematics Education: CRME) ขึ้น งานการพัฒนาและเผยแพร่การศึกษาชั้นเรียน ได้มาอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ฯ โดยในปีดังกล่าว คณะศึกษาศาสตร์โดยศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา ร่วมมือกับ องค์การแพลนแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินโครงการ “พัฒนาแผนการเรียนรู้ตามแนวทางของ พ.ร.บ. การปฏิรูปการศึกษา 2544 ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักด้วยวิธีการศึกษาชั้นเรียน” มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาครูประจำการในเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวนกลุ่มสาระละ 50 คน ให้สามารถสร้างแผนการเรียนรู้แบบเปิดและสามารถนำไปใช้จริงในห้องเรียนของตนเอง ในโครงการนี้ได้มีการปรับกระบวนการของ การศึกษาชั้นเรียน ให้เข้ากับบริบทการทำงานของครูในโรงเรียนโดยได้แบ่งการกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1

ครูประจำการทั้งหมดเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอนแบบเปิดที่ คณะศึกษาศาสตร์ ในเดือนเมษายน 2546 ระยะที่ 2 ครูนำแผนที่สร้างขึ้นจำนวน 5 แผนไปสอนจริงในห้องเรียน โดยการแทรกเข้าไปในช่วงใดช่วงหนึ่งของภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โดยในการสอนนี้จะมีอาจารย์จาก คณะศึกษาศาสตร์ และครูที่ร่วมพัฒนาแผนการสอนในโรงเรียนเดียวกัน หรือโรงเรียนใกล้เคียงกันมาร่วมกันสังเกตการสอนและสะท้อนผล ระยะที่ 3 ครูเผยแพร่ผลงานของตนในการจัดนิทรรศการในปลายปี

ในปีการศึกษา 2549 คณะศึกษาศาสตร์ โดยคณบดีในขณะนั้น(รศ.ดร.สุลัดดา ลอยฟ้า) ได้ให้ศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมกับองค์การแพลนแห่งประเทศไทย ดำเนินโครงการพัฒนาครูประจำการในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม 1 และ 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้รูปแบบของการศึกษาชั้นเรียนแบบเดียวกับของปีพ.ศ. 2546

ในปีเดียวกันนี้ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝันเพาะปัญญา ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่างสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบโดยเน้นการพัฒนาครู สำหรับโรงเรียนในฝันในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านชนบท อำเภอชนบท และโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์ อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น โดยทำหน้าที่นักวิจัยและโค้ชในโครงการเพื่อพัฒนาครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียน โครงการดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (2549-2551) โดยในปีแรกเน้นการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบเปิดในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยครูและนักวิจัยจาก ศูนย์วิจัย คณิตศาสตร์ศึกษา ผู้ประสานงานโรงเรียน และนักศึกษาปริญญาโทที่เข้าร่วมการวิจัยโดยใช้โรงเรียนทั้งสองเป็นฐานสำหรับการวิจัย เข้าร่วมสร้างแผนการสอนทุกวันอาทิตย์ จากนั้นผู้ประสานงานโรงเรียน นักวิจัยจากศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา และ นักศึกษาปริญญาโทที่เข้าร่วมการวิจัยโรงเรียนละ 5 คน เข้าสังเกตการสอนทุกคาบ มีการสะท้อนผลการสอน

ทุกวันพุธสำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านชนบท ทุกวันพฤหัสบดี สำหรับโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์

การศึกษาชั้นเรียนเริ่มเป็นที่รู้จักในประเทศไทย มากขึ้น เมื่อศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับมอบหมายจากเอเปกให้ร่วมกับประเทศ ญี่ปุ่น จัดการสัมมนาเรื่อง การศึกษาร่วมกันเกี่ยวกับ นวัตกรรมสำหรับการสอนและการเรียนคณิตศาสตร์ใน วัฒนธรรมที่แตกต่างกันของสมาชิกเอเปก (Collaborative Study on Innovation for Teaching and Learning Mathematics in Different Cultures among the APEC Member Economies) เป็นจำนวน 3 ครั้งติดต่อกัน 3 ปี ครั้งแรกเมื่อวันที่ 14-17 มิถุนายน พ.ศ. 2549 และครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 25-29 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ที่จังหวัดขอนแก่น โดยมีประเทศต่างๆทั้งที่เป็นสมาชิก เอเปกและไม่ได้เป็นสมาชิกเอเปกเข้าร่วมประชุมถึง 18 ประเทศ ได้แก่ จีน ซิลิ อองกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย สหรัฐอเมริกา บรูไนดารุสซาลาม ออสเตรเลีย อาฟริกา กัมพูชา ลาว อังกฤษ และเวียดนาม

ต่อมา ในปีการศึกษา 2552 ศูนย์วิจัย คณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา โดยความร่วมมือกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขยายผลการนำ การศึกษาชั้นเรียนไปใช้โดยอาศัยการสร้างเครือข่ายกับ สถาบันอุดมศึกษา ในเขตพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยได้ทำการ ขยายผลในจังหวัด 12 จังหวัด ในภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ในโรงเรียน 19 โรงเรียน ซึ่งการ ขยายผลดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ให้ ดำเนินการเพื่อขยายผลในระดับประเทศในปีการศึกษา 2553 ต่อไป

การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้าโรงเรียน

โรงเรียนที่เหมาะสมกับการใช้นวัตกรรม การศึกษาชั้นเรียน คือ โรงเรียนทุกโรงเรียนในประเทศไทยที่ผู้บริหารยินดีรับนวัตกรรมนี้ และครูในโรงเรียน ต้องการใช้นวัตกรรมนี้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ

ตนเอง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การนำนวัตกรรมเข้าไปโรงเรียนจะมีผลดีในแง่ที่ครูทุกคน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนั้น ในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้า โรงเรียนนั้น เพื่อให้นวัตกรรมสามารถทำงานในโรงเรียนได้ ผู้ที่นำเข้าไปควรเป็นองค์กร (เช่น มหาวิทยาลัย สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา) มากกว่านักวิจัยคนใดคนหนึ่งนำ นวัตกรรมเข้าไปเป็นส่วนบุคคล(นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552)

ก่อนนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้าโรงเรียน ครูควรได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการเบื้องต้น เกี่ยวกับ กิจกรรมทุกกิจกรรมรวมทั้งรายละเอียดต่างๆ ของ การทำกิจกรรมในกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน รวมทั้ง นวัตกรรมที่ต้องใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้นและอาจก่อให้เกิด เจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมในนวัตกรรม (นฤมล อินทร์ ประสิทธิ์และคณะ, 2552)

การตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน

ในการตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียนในโรงเรียน อาจตั้งขึ้นในครั้งแรก 1 กลุ่ม เป็นกลุ่มในกลุ่มสาระ การเรียนรู้หนึ่ง เพื่อการเรียนรู้ในระยะแรก เมื่อโรงเรียน พร้อมจึงค่อยขยายต่อไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น โดย ในกลุ่ม 1 กลุ่ม ควรประกอบด้วยครูในกลุ่มสาระ การเรียนรู้เดียวกันจำนวนอย่างน้อย 4 คน (Lewis, 2002) แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่โรงเรียนไม่พร้อม การตั้งกลุ่ม การศึกษาชั้นเรียนอาจประกอบขึ้นด้วยครูที่มีกลุ่มสาระ แตกต่างกันได้

กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Process)

ในการกล่าวถึง การศึกษาชั้นเรียน นักวิชาการที่ เกี่ยวข้องมักกล่าวถึงขั้นตอนหรือกระบวนการที่ดำเนินอยู่ เมื่อครูเข้าไปสู่แนวทางของการศึกษาชั้นเรียน โดยขั้นตอนที่ว่านี้ นักวิชาการแต่ละคนจะเรียกชื่อแตกต่างกันไป บางคนก็เรียกว่ากระบวนการ (Process) บางคนก็เรียกว่า วงจร (Cycle) บางคนเรียกว่าขั้นตอน (Steps)

Lewis (2002) ได้เสนอว่า การศึกษาชั้นเรียนควรเป็นขั้นตอน (Lesson Study's Steps) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน โดยมีกิจกรรมดังนี้ หาสมาชิก นัดหมายวันเวลาที่แน่นอน จัดทำแผนการพบกัน และตั้งกฎระเบียบในการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาชั้นเรียน มีกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ ตกลงเรื่องแนวการทำวิจัย เลือกเนื้อหาวิชา และคัดเลือกหน่วยที่จะทำ

ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการทำวิจัยโดยการศึกษาแผนการวิจัย พัฒนาแผนการสอน และขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 สอนและสังเกตการสอนโดยการเก็บข้อมูลตามที่ตั้งเอาไว้

ขั้นตอนที่ 5 อภิปรายและวิเคราะห์ผลการวิจัยชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 6 สะท้อนผลและวางแผนขั้นตอนต่อไป

Yoshida, (2005) ได้กล่าวถึง วงจรการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study Cycle) ว่า คือกิจกรรมหลักๆ เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนแรกของกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนเริ่มด้วยการนิยามหัวข้อการวิจัยทั้งระดับกว้างและระดับโรงเรียน ที่เน้นไปที่คุณลักษณะของนักเรียนที่ครูต้องการ

ครูตั้งกลุ่มการทำแผนการสอน อาจเป็นกลุ่มตามระดับชั้น หรือกลุ่มตามวิชา แล้วคัดเลือกเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียนที่ตั้งอยู่บนหัวข้อการวิจัยระดับโรงเรียนแต่คำนึงถึงระดับชั้นหรือวิชา

กลุ่มครูเชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อให้เข้ามาร่วมกันทำงานกับครูในกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้าใจด้านเนื้อหา แนะนำการคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน และสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม

กลุ่มการทำแผนแต่ละกลุ่มเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาชั้นเรียน และเลือกหัวข้อในหน่วยนั้นมาเป็นหัวข้อสำหรับการวิจัยสมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำแผนการสอน

สมาชิกหนึ่งคนในกลุ่มนำแผนไปใช้สอน ในขณะที่ครูคนอื่นในกลุ่ม (มากกว่า 1 คน) และผู้สังเกตคนอื่น ๆ

รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญภายนอกสังเกตการสอน ผู้สังเกตเหล่านี้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้สังเกตอาจรวมทั้งครูคนอื่น ๆ นอกกลุ่มหรือครูจากโรงเรียนอื่นๆ

หลังจากการศึกษาชั้นเรียนจบสิ้นลง สมาชิกในกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับชั้นเรียนในช่วงที่จัดไว้สำหรับการอภิปราย ข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายถูกใช้เพื่อปรับปรุงชั้นเรียนในครั้งต่อไป หลังจากนั้น วงจรการสอน การสังเกต การอภิปราย จะเริ่มอีกครั้งหนึ่ง ข้อสรุปจากการอภิปรายที่เป็นสิ่งที่ครูเรียนรู้ในช่วงแรกของวงจรสามารถช่วยให้การวิจัยดำเนินไปในแนวทางที่ต้องการ

ในปลายปีการศึกษา กลุ่มการศึกษาชั้นเรียนสะท้อนผลการศึกษาและการเรียนรู้และเสนอรายงานเกี่ยวกับข้อค้นพบและผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัย โดยเฉพาะในประเด็นที่เป็นเป้าหมายของกลุ่มและหัวข้อวิจัยของโรงเรียน โดยจุดมุ่งหมายปลายทางของกิจกรรมในกระบวนการนี้มีอยู่ 2 ประการ คือการสร้างแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดของนักเรียน

อย่างไรก็ตาม การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน นวัตกรรมที่มีต้นกำเนิดและพัฒนามาขึ้นใน

ประเทศญี่ปุ่นมากกว่า 100 ปี และจัดเป็นนวัตกรรมที่มีความสลบซับซ้อนเพราะมีบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural contexts) เข้ามาเกี่ยวข้อง เข้าไปในโรงเรียนแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการทำงานของผู้บริหารและครู พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

ในบทความนี้ ขอเสนอกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของไทยซึ่งได้นำไปใช้มาแล้วและมีผลงานวิจัยที่แสดงว่ากระบวนการการศึกษาชั้นเรียนที่ปรับเปลี่ยนนี้เป็นกระบวนการที่เหมาะสมกับโรงเรียน (นฤมล อินทร์ประสิทธิ์, 2552) กระบวนการดังกล่าวมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียนร่วมกันทำแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้
และสังเกตชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนผลชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการเรียนรู้ของครู

ขั้นตอนที่ 5 ปรับแผนการจัดการเรียนรู้

โดยในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนมีการดำเนินการ
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน
ร่วมกันทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในภาคเรียนหนึ่ง
ภาคเรียนให้แล้วเสร็จในช่วงโรงเรียนปิด อาจใช้เวลา
2-3 วัน โดยควรอยู่ภายใต้การแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
ภายนอก(นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยหรือศึกษานิเทศก์)
ส่วนกิจกรรม การตั้งเป้าหมาย ซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 1 ของ
กระบวนการการศึกษาชั้นเรียนที่ครูผู้ปฏิบัติ สามารถปรับ
เปลี่ยนโดยการให้ครูยึดจุดมุ่งหมายใหญ่ของโรงเรียนเป็น
หลัก เนื่องจากอาจเป็นกิจกรรมที่สลับซับซ้อนเกินไป

ขั้นตอนที่ 2 ครูในกลุ่มที่ได้รับเลือกจากเพื่อนใน
กลุ่มให้เป็นผู้สอนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ในขณะที่
ครูคนอื่นในกลุ่มอย่างน้อย 1 คน สังเกตชั้นเรียนและจด
บันทึกปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การสะท้อนผลชั้นเรียน โดย
ผู้บริหาร และครูทุกคนในโรงเรียนร่วมกิจกรรมการ
สะท้อนผลชั้นเรียน ซึ่งจัดสัปดาห์ละหนึ่งครั้งหลังเลิก
เรียนของวันใดวันหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการเรียนรู้ของครู โดยครู
ทำภาคเรียนละ 1 ครั้ง หลังสิ้นสุดภาคเรียนแต่ละภาค

ขั้นตอนที่ 5 ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ เป็น
การปรับแผนการจัดการเรียนรู้และสอนใหม่อีกครั้งหนึ่ง
เป็นกิจกรรมที่ทำเมื่อจบปีการศึกษา โดยให้ครูนำแผน
การจัดการเรียนรู้ที่เคยใช้แล้วเมื่อปีการศึกษาที่แล้ว มา
อภิปรายถึงข้อดีข้อเสียแล้วปรับเพื่อนำไปสอนใหม่ใน
ปีการศึกษาต่อไป

ส่วนการเขียนรายงานที่ประกอบด้วยแผนการ
จัดการเรียนรู้ ข้อมูลของนักเรียนและสะท้อนว่าได้เรียนรู้
อะไร ในช่วงแรก ครูยังไม่จำเป็นต้องทำเนื่องจากอาจ
เป็นภาระของครูมากเกินไป แต่เมื่อโรงเรียนดำเนิน
กิจกรรมในกระบวนการการศึกษาชั้นเรียนไปได้ระยะหนึ่ง
ผู้อำนวยการควรสนับสนุนให้ครูเขียนรายงานเพราะการ

เขียนรายงานจะเป็นประโยชน์ต่อตัวครูอย่างมากในแง่
ที่ครูจะได้สะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งเป็น
หลักฐานและผลงานในการทำงานของครูที่สามารถนำไป
ใช้ประโยชน์เชิงวิชาชีพต่อไป

กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน สามารถแสดง
ได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนเปิดภาคเรียน

นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้และสังเกตชั้นเรียน
ตามตารางสอนปกติ

สะท้อนผลชั้นเรียนทุกสัปดาห์

สรุปผลการเรียนรู้ของครูเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน

ปรับแผนการจัดการเรียนรู้เมื่อเริ่มปีการศึกษาใหม่

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

รายละเอียดของกิจกรรมในรูปแบบกระบวนการ
การศึกษาชั้นเรียนในงานวิจัยนี้ สามารถแสดงได้ดังตาราง
ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมในกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

ผู้ทำกิจกรรม	กิจกรรม	ช่วงเวลา	จำนวนครั้ง	หมายเหตุ
ผู้บริหารและครูในโรงเรียนทุกคน	ตั้งเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนานักเรียน	ต้นปีการศึกษา	1 ครั้ง/ปีการศึกษา	
ครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน	สร้างแผนการจัดการเรียนรู้	ช่วงปิดภาคก่อนเปิดภาคเรียน	1 ครั้ง/ภาคเรียน	ในระยะแรกควรมีผู้เชี่ยวชาญภายนอกคอยให้คำแนะนำ
ครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน	นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้และสังเกตชั้นเรียน	วันที่กำหนดในตารางสอน	3 ครั้ง/สัปดาห์	
ผู้บริหารและครูในโรงเรียนทุกคน	สะท้อนผลชั้นเรียน	หลังเลิกเรียน	1 ครั้ง/สัปดาห์	
ผู้บริหารและครูในโรงเรียนทุกคน	สรุปผลการเรียนรู้	สิ้นสุดภาคเรียน	1 ครั้ง/ภาคเรียน	
ครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน	ปรับแผนการจัดการเรียนรู้	ช่วงปิดภาคก่อนเปิดภาคเรียน	1 ครั้ง/ต้นปีการศึกษา	เริ่มทำในปีที่ 2

การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ควรนัดหมายครูสร้างแผนภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยทำในวันหยุดหรือวันปิดภาคเรียนเพราะช่วงเปิดภาคเรียนครูอาจไม่มีเวลา ผู้ที่สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ควรประกอบด้วยครูในกลุ่มการศึกษาชั้นเรียนและผู้เชี่ยวชาญภายนอก แผนการจัดการเรียนรู้ควรเป็นแผนที่ขึ้นวัดกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน

การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้และการสังเกตชั้นเรียน

ครูที่ได้รับมอบหมายให้นำแผนไปใช้ควรใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่กลุ่มการศึกษาชั้นเรียนตกลงร่วมกัน ส่วนครูที่ทำหน้าที่สังเกตต้องทำหน้าที่สังเกตชั้นเรียนตามแนวทางที่ผู้วิจัยวางไว้ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ต้องมีครูไปสังเกตชั้นเรียนอย่างน้อย 1 คน

การสะท้อนผลชั้นเรียน

กิจกรรมการสะท้อนผลชั้นเรียน ควรจัดสัปดาห์ละหนึ่งครั้งหลังเลิกเรียนวันใดวันหนึ่งตามที่ครูตกลงกัน ผู้ดำเนินรายการสะท้อนผลควรเป็นผู้อำนวยความสะดวก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ครูทุกคนต้องเข้าร่วม ในการสะท้อนผล ผู้อำนวยความสะดวกควรควบคุมการสะท้อนผลให้เป็นไปตามข้อตกลงที่ทำร่วมกันไว้

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาวิชาชีพครูที่แตกต่างไปจากวิธีการพัฒนาวิชาชีพครูดั้งเดิมของไทย ที่มักจะใช้การอบรมระยะสั้นโดยวิทยากรภายนอกโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูในระยะยาวและดำเนินการโดยตัวครูเองจึงเป็นการพัฒนาวิชาชีพที่ครูไม่คุ้นเคยและมีผลทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในการทำงาน ปรับเปลี่ยนเจตคติ ความเชื่อต่างๆ อีกมาก ดังนั้น การนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้าไปในโรงเรียนจึงต้องการปัจจัยจำนวนมากเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

นฤมล อินทร์ประสิทธิ์ (2552) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน หมายถึง การที่นวัตกรรมทำหน้าที่ในโรงเรียนได้ จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับครูและนักเรียน การที่องค์กรใดก็ตามที่นำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเข้าไปใช้ จึงจำเป็นต้องคำนึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ การสนับสนุน จากหน่วยงานบังคับบัญชาของโรงเรียน การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก ความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนและของตัวครูเอง ความมั่นใจว่าการศึกษาชั้นเรียนเป็นโอกาสของการพัฒนาวิชาชีพ ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันของครูที่เข้าร่วม และ แนวทางการจัดการเรียนรู้

(1) การสนับสนุนจากหน่วยงานบังคับบัญชาของโรงเรียน

ปัจจัยประการหนึ่งที่ช่วยให้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนประสบความสำเร็จ คือ การที่หน่วยงานระดับบนของโรงเรียนขึ้นไป ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงกระทรวงศึกษาธิการ ควรให้ความสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนทางด้านแนวคิดด้านวัตกรรมการศึกษามีคุณค่า สนับสนุนด้วยการส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้มาช่วยให้คำแนะนำ และสนับสนุนส่งเสริมด้านกำลังใจในการทำงาน

(2) การสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จะไม่สามารถเข้าไปในโรงเรียนได้ การสนับสนุนของผู้บริหารทำได้โดยการสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน จัดตารางเวลาเพื่อให้ครูร่วมกันสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และสะท้อนผล จัดตารางสอนเพื่อให้ครูสามารถมีเวลามาสังเกตการสอนของครูได้ สนับสนุนเรื่องอุปกรณ์สื่อการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนด้านกำลังใจในการทำกิจกรรมต่างๆ

(3) ความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ผู้เชี่ยวชาญภายนอก หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจารย์หรือนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนเรื่องการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสำคัญมากในกรณีที่ครูเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการการศึกษาชั้นเรียน เพราะถ้าหากไม่มีปัจจัยนี้ ครูอาจจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้

(4) ความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนและของตัวครูเอง

หลังจากที่ครูใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไปได้ระยะหนึ่งเป็นความตระหนักของครูว่า นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงและมีผลของการที่ครูเปลี่ยนแปลงก็ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงซึ่งจะทำให้ครูได้ตระหนักถึงคุณค่าของนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน อันจะทำให้ครูมีความเชื่อมั่นในวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาชั้นเรียนต่อไป

(5) ความมั่นใจว่าการศึกษาชั้นเรียนเป็นโอกาสของการพัฒนาวิชาชีพ

ครูที่ต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ในด้านการเลื่อนวิทยฐานะ และมองว่านวัตกรรมนี้เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ตนเองมีแนวทางในการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ซึ่งจะช่วยทำให้ครูเต็มใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมของกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

(6) ประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันของครูที่เข้าร่วมในกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน

ประสบการณ์การที่ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมในกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการทำแผนการจัดการเรียนรู้ การนำแผนไปใช้และการสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสะท้อนผล การได้ทำงานร่วมกันจะค่อยๆช่วยให้ครูได้ประสบการณ์และเห็นคุณค่าของประสบการณ์ที่เกิดจากนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งจะมีผลให้ครูเข้าร่วมในกิจกรรมของกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน และส่งเสริมให้นวัตกรรมนี้อยู่ในโรงเรียนได้อย่างประสบความสำเร็จ

(7) แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีแนวทางเดียวกันในการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในการสังเกตชั้นเรียน รวมทั้งการสะท้อนผลชั้นเรียน นอกจากนั้น ยังช่วยให้ครูมีแรงจูงใจในการอภิปรายในช่วงของการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และมีแรงจูงใจในการสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของตนเอง และตระหนักว่า แผนการจัดการเรียนรู้ได้มีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ

นักเรียนดังกล่าวก็ได้ช่วยให้ครูได้เห็น ว่า นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมีคุณค่าและมีผลให้การศึกษาชั้นเรียนอยู่ในโรงเรียนได้อย่างประสบความสำเร็จในที่สุด

บทสรุป

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นวิธีการในพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้รับการยอมรับว่าก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับครูหลายประการ โดยเฉพาะด้านการสอน แต่อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน เป็นนวัตกรรมที่มีความสลับซับซ้อนเพราะมีบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural contexts) เข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากเป็นนวัตกรรมจากญี่ปุ่นที่เจ้าของนวัตกรรมใช้นวัตกรรมนี้มีาร้อยกว่านั้นจนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานปกติ การที่โรงเรียนในประเทศไทยซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกับโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นอย่างมากจะใช้นวัตกรรมนี้ จึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคนในองค์กรเป็นอย่างมากในการพร้อมใจกันปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมการคิด ความเชื่อ เจตคติ หลายประการ เพื่อช่วยให้ นวัตกรรมนี้อยู่ในองค์กรได้อย่างประสบความสำเร็จ.

เอกสารอ้างอิง

- เซ็น แก้วยศ (2544). การพัฒนาโรงเรียนจากภายใน. แหล่งที่มา : <http://www.onesqa.or.th> 20 ธันวาคม 2549
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์(2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์และคณะ (2552). รายงานการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของครูในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูที่ใช้การศึกษาชั้นเรียน.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์และสุลัดดา ลอยฟ้า (2551). การศึกษาชั้นเรียน(Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. เม.ย.-ก.ย. 2550; 30(2 -3) : 25 - 40
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2546). เอกสารประกอบการอบรมครู. คณะศึกษาศาสตร์.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2549). ที่มาของการศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย. สัมภาษณ์. 20 กันยายน.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์และคณะ. (2550). การเตรียมบริบทสำหรับการนำการพัฒนาวิชาชีพครูแบบญี่ปุ่นที่เรียกว่า “การศึกษาชั้นเรียน” (Lesson Study) มาใช้ในประเทศไทย. ใน : ศิริพร วัชชวัลคุ, กิตติ ประเสริฐสุข. บรรณาธิการ. เครือข่ายญี่ปุ่นศึกษาในประเทศไทย. เอกสารหลังการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ครั้งที่ 1. (หน้า 152 -163). กรุงเทพฯ: บริษัท สร้างสื่อ จำกัด.

- สุขสมพร อาโณทัย (2550). **บทบาทการสอนของครูที่ใช้ปัญหาปลายเปิดในชั้นเรียนคณิตศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545). **รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. แหล่งที่มา <http://moe.go.th/webtcs/seamsak> 10 กุมภาพันธ์ 2550.
- Bon, S. (2005). **An examination of Lesson Study as a teaching tool in the United States public schools**. Ashland University.
- Charles, P.(2005). **Reshaping teacher professional development: Perception of Lesson Study as a model for change**. Ed.D. Dissertation. UCLA Los Angeles.
- Friedman, Ruth E. (2005). **An examination of Lesson Study as a teaching tool in the United States public schools**, Ed.D. Dissertation, Ashland University.
- Fullan, M.& Steigelbauer, S. (1991). **The new meaning of educational change**. (2nd ed.). New York: Teachers College Press.
- Green, et al. (1997). Ethnography and Ethnographers of and in education: A situated perspective. In J. Flood, S.B. Heath and D. Lapp (eds). **Handbook of research on teaching literacy through the communication and visual arts**. New York: Simon and Schuster Macmillan. Pp.181-202
- Isoda, M. et.al. (2007). Japanese Lesson study in mathematics: Its impact, Diversity and Potential for Educational Improvement. Toh Tuck Link: World Scientific Publishing.
- Lewis, C. (2002). **Lesson Study: A handbook of teacher-led Instructional change**. Philadelphia: Research for better schools, Inc.
- Meyor, D.,(2006). **Lesson Study: The Effect on Teachers and Students in Urban Middle School**. Baylor University.
- Podhorsky, Charles Paul. (2005). **Reshaping teacher professional development: Perception of Lesson Study as a model for change**, Ed.D. Dissertation, University of California.
- Rogers, Everett M. (2003). **Diffusion of Innovations, Fifth Edition**. New York, NY: Free Press. U.S. Department of Education (2004). **Professional Development**. Good Printers, Inc.
- Winegardner, Karen E. (1998). **The case study method of scholarly Research**.
- Yoshida, M. (2006). **An overview of Lesson Study**. In Building our understanding of lesson study (pp.1-12). Philadelphia: Research for better schools Inc.
- Yoshida, M. & Fernandez, C. (2002). **Lesson Study: An Introduction**. New York: Madison